

● درس نهم:

نام آوران دیروز، امروز، فردا

■ اهداف

- ۱- آشنایی با فرهنگ مقاومت و دفاع از میهن
- ۲- آشنایی با برخی از مفاخر و مشاهیر از جمله شهدای هسته‌ای
- ۳- تقویت پشتکار و صبر و شکیبایی
- ۴- تقویت درک متن و سواد خواندن
- ۵- تقویت مهارت املانویسی و نگارش
- ۶- تثبیت مهارت شنیداری و قصه‌گویی
- ۷- آشنایی با اجزای جمله و توجه به کاربرد جمله‌های گسترش یافته و صحیح
- ۸- آشنایی و تشخیص بندهای بدنه در نگارش.

■ آموزش

■ جلسهٔ اوّل	
آموزش درس	۵۰ دقیقه

روش‌های پیشنهادی تدریس

کارایی گروه، تدریس اعضای گروه، پیش‌سازمان‌دهنده‌ها

روش پیش‌سازمان‌دهنده‌ها: مقصود از ترکیب «پیش‌سازمان‌دهنده»

این است که ما با بهره‌گیری از شگردها و روش‌هایی، به کمک آموخته‌های پیشین دانش‌آموزان، زمینه‌سازی ذهنی می‌کنیم تا ذهن و فکر آنها در مسیر یادگیری جدید، سازماندهی گردد. در این روش، دانش‌آموزان فقط شنونده و اثرپذیر و منفعل نیستند، زیرا پیش‌سازمان‌دهنده‌های ارائه شده از سوی معلمان، سبب می‌شود ذهن یادگیرندگان به تکاپو وادار گردد. این کار را پیش‌سازمان‌دهنده‌ها از طریق پیوند دادن دانش پیشین یادگیرنده با آموزه‌هایی که باید فراگرفته شوند، عملی می‌سازند. این روش، برای دانش‌آموزان یازده – دوازده ساله، بسیار کارا و اثرگذار می‌باشد.

پیش‌سازمان‌دهنده، ارائه خلاصه‌ای از اطلاعات متنی یا تصویری است که دیدی کلی از محتوای موردنظر برای یادگیری می‌دهد و محتوای ویژه‌ای عرضه نمی‌شود. پیش‌سازمان‌دهنده‌ها، مفاهیم عمده‌ای هستند که همچون چتری برای یادگیری مفاهیم جدید تلقی می‌شوند. پیش‌سازمان‌دهنده‌های مطلوب، الزاماً دارای الگوهای ملموس، انواع قیاس‌ها و نمونه‌ها هستند. در این روش، عامل سازماندهی در کمک به بازیابی از حافظه، بی‌نهایت حائز اهمیت است.

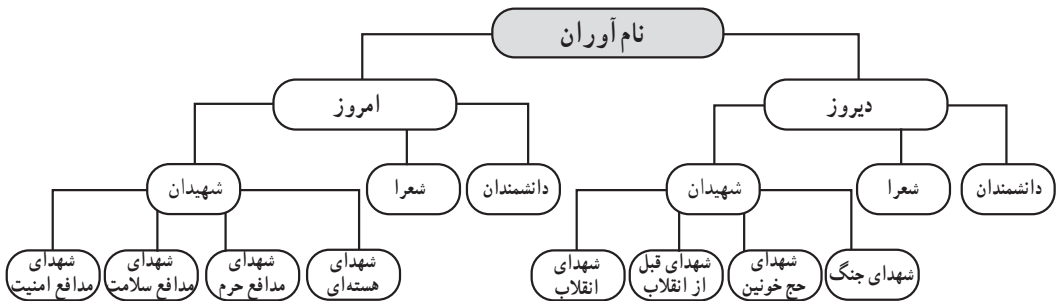
مراحل اجرا

۱- ارائه پیش‌سازمان‌دهنده: معلم هدف یا اهداف درس را معین می‌کند، سپس پیش‌سازمان‌دهنده را عرضه می‌کند.

۲- ارائه مواد یادگیری یا مطلب درسی: مطالب تدارک دیده شده مندرج در کتاب درسی از سوی معلم، عرضه می‌شود.

۳- استحکام بخشیدن به ساخت ذهنی یا ساختار شناختی: در این مرحله، با فعال‌سازی یادگیرنده، آنچه که ارائه شده، در ساخت شناختی او جای‌گیر می‌شود. یکی از روش‌ها در این مرحله، استفاده از تفکر انتقادی است.

مثال: ارائه نام تعدادی از افراد نام‌آور ایرانی مانند چند دانشمند، چند شاعر، شهید دوران دفاع مقدس، شهید هسته‌ای، شهید مدافع حرم، شهید امنیت و... که دانش‌آموزان با رسم نمودار و طبقه‌بندی، آنها را در زیرطبقه مربوط به خود قرار دهند و به خاطر بسپارند.

■ جلسه دوم	
۱- درک متن	۲۵ دقیقه
۲- دانش زبانی	۲۵ دقیقه

دانش زبانی : فضا سازی در سخن

خواست ما از «فضا سازی»، گسترش دامنه کلام است. این کار هم می تواند در گفتار اتفاق بیفتد و هم در نوشتار. یعنی گفتار و نوشتار کوتاه را به این شیوه می توانیم گسترش بدهیم و اطلاعات کامل تری را منتقل کنیم. به نمونه های زیر، توجه کنید :

سخن کوتاه	سخن گسترش یافته
باران می بارید.	عصر دیروز، باران ملایم پاییزی در هوای مه گرفته، نم نمک می بارید.
دوستم، دیر آمد.	دوست صمیمی من هم لنگ لنگان، با عصایی در زیر بغل، آمد؛ ولی دیر آمد.

همان طور که دیدید می توان با افزودن اجزایی به ارکان جمله اصلی، فضای آن را تغییر داد و آن را تأثیر گذارتر و کامل تر، بیان کرد. جمله هایی که بدین گونه، گسترده می شوند، از نظر حس و حال و فضای عاطفی و تصویری، اثربخش تر هستند و خواننده را در فضای واقعی نوشته قرار می دهند.

■ جلسه سوم	
۱- تمرین خواندن	۲۵ دقیقه
۲- فعالیت های نوشتاری (۱)	۲۵ دقیقه

این دو فعالیت قبلاً توضیح داده شده است.

■ جلسه چهارم	
۱- آموزش لحن	۲۵ دقیقه
۲- گوش کن و بگو	۲۵ دقیقه

آموزش لحن

لحن متن درس دهم از نوع «عاطفی - خبری» می‌باشد. خواندن زیبا، دمیدن روح به پیکره بی‌جان متن است. روخوانی آداب خاص دارد که باید این آداب را به دانش‌آموزان آموخت. در دوره معاصر متن‌های اثر بیشتر ساده، روزمره و همه‌فهم‌اند. برای خواندن این درس که دارای جملات عاطفی می‌باشد، خواننده باید خود را با احساسات نویسنده هماهنگ کند و لحن خود را شکل دهد.

گوش کن و بگو : تقویت سواد شنیداری

گوش کن و بگوی این درس، با عنوان «پرواز روباه» نوشته‌ای طنزآمیز از کتاب مجموعه داستان‌های «وقتی که هنوز پنج‌شنبه و جمعه اختراع نشده بود» اثر «فرهاد حسن‌زاده» است.

در این بخش، نخست این داستان از طریق رمزینه‌های سریع پاسخ باید بخش شود، اگر در دسترس نبود، کسی خوش‌خوان و خوش‌صدا، متن را پیوسته بخواند. در این هنگام لازم است دانش‌آموزان، در سکوتی مطلق، با دقت به خوانش متن، گوش بسپارند. این بخش در حقیقت، فرصتی است برای تقویت خوب گوش دادن.

سپس، در مرحله دوم، با توجه به متن شنیده شده، به پرسش‌ها پاسخ دهند. از چگونگی پاسخ دانش‌آموزان، می‌توان به میزان دقت شنیداری، توانایی درک شنیداری و تشخیص معیارهای خوانش درست برای کشف روابط محتوایی متن، پی برد.

- گوش کن و بگوها در پایه پنجم، دو هدف و مأموریت اصلی دارند :
- پرورش مهارت گوش دادن فعال و مؤثر
 - تقویت سواد ادراکی از راه شنیدن.

■ جلسه پنجم	
۱- مرور آموخته ها	۲۰ دقیقه
۲- فعالیت های نوشتاری (۲) : درک متن	۳۰ دقیقه

به کمک مطالب قبلی و بهره گیری از خلاقیت آموزگار در آموزش، مطالب این جلسه ارائه شود. البته در بخش درک متن، به موضوع به کارگیری نشانه های نگارش و تأثیرگذاری آنها در صحیح خواندن و درک بهتر، باید توجه شود.

■ جلسه ششم	
۱- تمرین خواندن	۲۰ دقیقه
۲- املا	۳۰ دقیقه

تمرین خواندن

قبلاً توضیح داده شده است.

املا : املاي تصحيح کردنی

آموزگار، از قبل یک متن املاي ده سطری تهیه کرده و در آن ده واژه با املاي نادرست قرار می دهد. قبل از شروع فعالیت املاي، دانش آموزان متن درس را مرور می کنند. سپس کتابها را می بندند و برگه های املا بين دانش آموزان توزیع می گردد.

دانش‌آموزان با دقت، متن املا را مطالعه کرده، واژه‌های نادرست را شناسایی می‌کنند و شکل درست واژه‌ها را بالای آنها می‌نویسند.

■ جلسه هفتم	
ارزشیابی از فعالیت‌های درس	۵۰ دقیقه

ارزشیابی از فعالیت‌های درس

برای ارزشیابی، برگزاری یک «آزمون کتبی» پیشنهاد می‌گردد. از دانش‌آموز بخواهید آنچه را که از درس دهم یاد گرفته است، به صورت خلاصه بنویسد. نوشته دانش‌آموز که حاصل تفکر و مهارت او در نوشتن است، می‌تواند مورد ارزشیابی قرار گیرد.

■ جلسه هشتم	
فعالیت‌های نوشتاری (۳): نگارش	۵۰ دقیقه

فعالیت‌های نوشتاری (۳): نگارش

بهره‌گیری از روش «مقایسه» در آموزش نوشتن بسیار مؤثر است؛ زیرا به ذهن کمک می‌کند که پدیده‌ها را با هم، در کنار هم ببیند و آنها را بسنجد؛ این کار به زایش ذهن و آفرینش فکر می‌انجامد. در روش مقایسه، ذهن دست به طبقه‌بندی ویژگی‌های پدیده‌ها می‌زند و آنها را در حداقل دو دسته، «تفاوت‌ها» و «شباهت‌ها» جای می‌دهد. در حقیقت، مقایسه کردن موضوع‌ها با یکدیگر، شگردی برای پروردن ذهن و زبان است و زمینه‌ساز رشد تفکر و تخیل و باروری فکر در هنگام نوشتن، به شمار می‌آید.

■ جلسه نهم	
بخوان و حفظ کن (سرای امید)	۵۰ دقیقه

در آموزش «بخوان و حفظ کن»، لازم نیست روی معنای سروده‌ها تأکید شود، بلکه حفظ شعر با توجه به لحن و آهنگ و رعایت قسمت‌هایی از مهارت‌های خواندن و لذت بردن از شعر، هدف آموزشی ماست. توضیحات بیشتر در درس‌های پیش آمده است.

■ جلسه دهم	
املا	۵۰ دقیقه

مثل دروس قبل، املاي دو قسمتی، شامل املاي تقریری و فعالیت‌های املاي برگزار می‌شود. معلم می‌تواند واژه‌های دارای ارزش املاي متن درس را استخراج نموده و با استفاده از آنان متن جدید یا داستانکی زیبا به عنوان متن املا، تهیه کند.
مثال: فروردین، منظم، خوش‌نما، تصویر رنگارنگ، میهن، محو تماشا، مهربان و...

قسمتی از متن جدید براساس واژه‌های درس نهم:
میهن عزیزمان ایران، در ماه فروردین از فصل بهار، تصویری خوش‌نما و زیبا برای تماشا دارد. بچه‌ها محو تماشا و غرق زیبایی‌های سیمای فروردین می‌شوند و با چشمان پر امید ...